

Titel: BREV TIL: Louis Leonor Hammerich FRA: Louis Hjelmslev (1944-05-03)

Citation: "BREV TIL: Louis Leonor Hammerich FRA: Louis Hjelmslev (1944-05-03)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_122-shoot-workidacc-1992_0005_122_SogS_0420/facsimile.pdf (tilgået 30. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

3/5 1944 (kl. 0.30)

Kære Hammerich,

Baade Deres og min tid er optaget af mangehaende forretninger, som kun tillader en begrænset tid til videnskabelig forhandling. Yderligere kan jeg ikke vente, at sprogteori i almindelighed, og min sprogteori i særdeleshed, i Deres virksomhed og interesserfare er af saa altoverskyggende vigtighed som den er i min. Naar jeg alligevel uløjlig Dem med brev om dette emne, er det fordi jeg lægger vægt paa at svare tilstrækkelig udførligt paa Deres indlæg i aften, hvad tiden ikke helt tillod mig, og har lyst til dertil at knytte et par mere private bemærkninger, - og desuden fordi jeg véd, at jeg kan regne med Deres opmærksomhed i disse dele. Lad mig dog strax tilføje, at det ikke falder mig ind, at mit brev skulde kræve noget svar fra Deres side.

Først og fremmest tak for Deres indlæg, og for den omhu der saa djænskyldig læs bagved dets tilrettelægning. De har nu klart og, som det synes, uden risiko for misforstaaelse begrundet Deres tvivl om selve problemstillingen.

Over for denne begrundelse vil jeg især fremhæve, at det forekommer uholdbart at ville hævde en sammenhæng imellem paa den ene side en erkendelse af, at visse momenter ved et emne er væsentligere end andre, og paa den anden side en beskrivelsesprocedure og den orden, i hvilken momenterne afhandles inden for denne. Specielt synes det mærkeligt at antage, at proceduren skulde føre til at af-handle de væsentlige momenter først; de væsentlige momenter maa jo dog snarest antages at være de dybestliggende, fundamentale, som netop derfor er beskrivelsens endemaal og ikke dens startpunkt. Men det vigtigste er, at beskrivelsesproceduren ikke kan indrettes efter hvad der er væsentligt eller uvæsentligt (fra et eller andet synspunkt), men kun efter hvad der maa forudsættes og hvad der forudsættes. (Jeg tænker naturligvis kun paa en rent videnskabelig beskrivelsesprocedure, ikke paa en pædagogisk tilrettelægning eller lignende.) Antagelig vil heller ikke De bestride, at genetisk sprogforskning forudsætter synkroniske beskrivelser. Men hvis De ikke vil bestride det, synes grundlaget mig at bortfalde for Deres paastand: "Videnskabelig er en sprogbeskrivelse kun, naar den viser hvad de historiske og sociologiske data har ført til" (jeg haaber jeg har skrevet rigtigt ned; paastanden er forresten ogsaa paa anden maade et haardt slag for megen fortreffelig sprogforskning udført f. ex. i Amerika blandt indianerne, i Afrika blandt negrene, i Asien blandt mange folkeslag, hvis forhistoriske forudsætninger ikke foreligger oplyste; ligeledes for talrige europæiske grammatikker, der ikke opfylder det af Dem stillede krav, lige fra Madvig til Ad. Noreen og Aug. Westerm.).

Hvad specielt mit arbejde angaar, har De uret i Deres karakteristik, ifølge hvilken "dagsproget kan gøres til genstand for en kortvarig, parentetisk og ufyldstgørende behandling". Som De kan se af side 19 nederst, gaa der ud fra det "naturlige" talesprog og det alene; der sker ikke nogen udvidelse af emnet i forhold hertil før end paa side 90 (begyndelsen af paragraf 21). Med hensyn til udtrykkene "kortvarig" og "parentetisk" maa jeg altsaa i henhold

hertil bestemt tilbagevise den af Dem givne karakteristik som positivt urigtig.

Det fremgaar isærligt af Deres indlæg, at Deres grundsynsmaade ikke er rettet specielt mod min eller andre samtidige sprogteorier, men imod enhver sprogteori eller sprogteoretisk bestrebelse, der ikke følger Deres ovenfor citerede maxime mht det sproghistoriske og sociologiske, og som desuden ikke bygger udelukkende paa fonetik, og som desuden regner med systemer i sproget; det følger logisk af hvad De har sagt, at De maa mene, at blot een af disse egen-skaber er til stede, er en sprogteori eller sprogteoretisk bestrebelse inadekvat. Heri mener jeg at konstatere en betydelig forskydning, som Deres anskuelser har undergaet i løbet af forholdsvis kort tid. De er nu nihilist indtil det paradoxale, og jeg kan ikke tænke mig nogen epoke inden for sprogvidenskabens historie, hvor De ikke, udstyret med disse synsmaader, vilde have været sikker paa at komme i opposition til gængse eller herskende anskuelser, i det mindste paa eet af disse punkter. Det maa De naturligvis om, men det er da pudsigt.

Dette Deres standpunkt forklarer mig ogsaa bedre, at De mente, Deres tvivl om problemstillingen ikke var helt relevant for emnet; thi den angaar ikke nemlig den (nuværende) sprogteoretiske situation, men snarere hvad man kunde kalde sprogteori som videnskabelig genre, og desuden øjensynlig ogsaa andre væsentlige sider af lingvistikken.

Desværre vil De jo nok komme til at lide den tort, at der stadig vil være meget lidt sprogforskning, som i Deres øjne fortjener navn af videnskabelig. Den rent personlige fare bestaar i, at man fra dens sprogforskings side kan mistyde Deres holdning som manglende forståelse; jeg ser i hvert fald en saadan fare, og er beredt paa at modvirke den efter evne, hvor det lader sig gøre.

Med endnu engang tak for Deres deltagelse i diskussionen

Deres hengivne